

Ro Ta Iwe Ru Pa Ta Paulus Ibeede Pizin Korin

1 ¹Nio Paulus. Anutu itunu leleene mi iur yo ma anjwe ngojana ki Yesu Kisi. Niamru tojmatizij kiti Timoti, ta ambeede ro ti ima piom wal ki kar Korin ta kombot la lupjana ki Anutu na. Mi ima pa Anutu wal kini potomjan boozomen ta timbot irao lele pakaana biibi ki Akaia na tomini.

²Tamanda Anutu mi Merere Yesu Kisi ko tikampe yom, mi timboro yom ma kombot ambai. Njonoono.

**Anutu iuluulu iti pa patajana kiti. Naso tarao be
tu'uulu waende bizin pa patajana kizin**

³Anutu ta Merere kiti Yesu Kisi Tamaana na, iti lelende ambai pini ni tapakuri. Pa ni mujaiana katuunu mi ulaaja kiti njonoono.^a ⁴Patajana parejana ta so ipet piti na, ni iuluulu iti, mi ipotor lelende, mi ipombolmbol iti. Naso iti tarao be tu'uulu wal pakan ta patajana indeenje zin na, mi topotor lelen, mi topombol zin. Paso, ni ipombol iti mi ipotor lelende kek. Tana iti tarao be tu'uulu wal pakan ta patajana indeenje zin na.^b ⁵Pa Kisi ibaada patajana, tana iti ta tesekap la kini i, bela tabaada patajana tomini. Mi so patajana biibi, nako takam pomboljana biibi ila ki Kisi.^c ⁶Niam sombe ambaada patajana, inabe iulu yom mi ipombol yom. Mi sombe Anutu iulu yam pa patajana tiam mi ipombol yam, inako ipombol yom tomini be kemender mboljana mi kabaada patajana kembei ta niam i.^d ⁷Tana niam amurla kat ta kembei: Niom ko kemender mboljana. Pa niam amute: Niom sombe kabaada patajana kembei ta niam, nako kakam pomboljana kembei ta niam i.^e

**Paulus isotaara zin pa patajana biibi ta
indeengi isu lele pakaana ki Asia na**

⁸O niom tojmatizij tiam, niam leleyam be kuute patajana ta indeenje yam isu lele pakaana ki Asia na. Patajana tana biibi ma ilip kat pa

^a 1:3 Ep 1:3; 1Pe 1:3 ^b 1:4 Ro 15:5; 2Kor 7:6 ^c 1:5 Mbo 94:19; 2Kor 4:10; Kol 1:24

^d 1:6 2Kor 4:15; 2Tim 2:10 ^e 1:7 Ro 8:17

mburoyam. Irao be ambaada na som. Tabe ikam ma amso ta kembei: “Ingi be ametmeete i.”^f ⁹Ɔonoono kat. Mazwaana tana amyamaana kembei leyam zaala sa som, mi amso ko ametmeete. Tamen mbulu tana ipet piam bekana ampase pa Anutu tau ipei zin meeterjan ma timanga mini na. Kokena ampase pa ituyam mburoyam.^g ¹⁰⁻¹¹ Tana patanjana biibi ta ise tiam na, ikam yam ma ambot la naala kezeene. Tamen Anutu ikamke yam. Mi ni kola ikamkewe yam. Pa niam amurla ta kembei: Kaimer sombe patanjana sa ipet piam, mi niom ku'uulu yam mi motoyom ingalngal yam pa sunjana, na ni ko ikamke yam mini. Naso niomjan wal boozomen kere, mi leleyom ambai pini, mi kapakuri. Pa sunjana tiom ta iur Ɔonoono, mi iwe zaala pa kamperjana kini ma ise tiam.^h

Paulus isotaara zin Korin pa uunu tau itooro ngar kini mi ila kizin som

¹² Koron biibi ta niyam ise pa i, ina ta kembei: Amyamaana la leleyam kembei mbulu ta amkamam isu toono ti na, amtoto ngar ki toono som. Som kat. Niam ampase pa kamperjana ki Anutu, mi amtoto mbulu kini. Tana ampakaam som, mi amzzo sua Ɔonoono men raama leleyam ngeezejana. Mi niom na, amkam kat mbulu ta kembei piom.ⁱ ¹³⁻¹⁴ Mi sua boozomen ta ambeede piom na, ka ngar imbot mat. Irao be kapaata men mi kakam ngar pa. Ɔonoono, mazwaana ti amso ko niom kakam kat ngar piam zen. Tamen amurur motoyam pa mazwaana tabe ngar tiom ipet mi kikilaala kat yam. Beso aigule biibi ki Merere kiti Yesu ipet, tona niom niyom ise piam, kembei ta niam niyam ise piom.^j

¹⁵⁻¹⁶ Mungu nio anjurla kembei niom kakam kat ngar piam. Tana indeenje mazwaana tana na, anjam ngar be anma anre yom mungu, mana anla pa lele pakaana ki Masedonia. Mi so anzem Masedonia, tona anmiili ma anma anre yom mini, mi niom ku'uulu yo pa pai tio ma anla pa Yudea. Naso kembei anuulu yom pa ru.^k ¹⁷ Ɔonoono, ngar tio tana anto som. Mi niom tina kere yo be parei? Nio anjurpe kat ngar tio som, tana antortooro sorok sua tio? Som anjam ngar ki toono mi antoto itun lelen men, tana anso sorok: “E, nio ko anma,” mana anju mini mi anso: “Som, nio ko anma som.” ¹⁸ Ɔonoono kat ta Anutu, ni ta itoto sua kini na. Niam amtortooro sorok sua tiam som. Irao amso piom: “E, niam ko anma,” mana amsu mini mi amso: “Som, niam ko ama som,” na som. ¹⁹ Pa Anutu Lutuunu Yesu Krisi ta nio niamjan Silas mi Timoti amsoyaara uruunu la mazwoyom na, ni itortooro ngar kini som. Sombe ni iso: “E, nio ko anjam,” na irao isu mini mi ipeleele itunu na som. Som kat. Ni zaala ta Anutu iso: “E” piti.^l ²⁰ Pa ni ta iwe zaala pa Anutu sua kini mbukjan ta

^f 1:8 Ɔgo 19:23+; 1Kor 15:32 ^g 1:9 Yo 5:21; Ro 8:36 ^h 1:10-11 Ro 15:30+; 2Kor 4:15; Pil 1:19 ⁱ 1:12 1Kor 1:17, 2:4,13; 2Kor 2:17; 1Tes 2:10 ^j 1:13-14 2Kor 5:12; Pil 2:16; 1Tes 2:19 ^k 1:15-16 Ɔgo 19:21; 1Kor 16:5+ ^l 1:19 Ɔgo 18:5

boozomen ma tiur ŋonoono piti. Tana Yesu, ni kembei ta “E” ki Anutu. Uunu tina ta gorgori sombe tapakur Anutu, na toso “Ŋonoono” pa Yesu Krisi zaana.^m 21-22 Anutu itunu ta ipombolmbol yam mi niom tomini be tesekap la ki Krisi ma tuŋ. Mi iroogo iti, mi ikam ti ma tewe lene, mi ikam Bubujana piti kek. Bubujana tana, ina iwe kilalan piti kembei iti ki Anutu. Tana iti tuute: Koron ta ni imbuk sua pa be ikam piti, na ni kola ikam.ⁿ

²³Kelej. Ingi aŋso sua ŋonoono ila Anutu mataana. Mi ni iute lelej ma imap. Uunu ta aŋma som, ina ta kembei: Lelej be angal motoyom som. Tanata aŋmuŋai yom mi aŋma som. ²⁴Mi ingi amkamam be amwe biibi piom mi amboro urlaŋana tiom na som. Pa niam amute: Niom kemender mboljana pa urlaŋana tiom kek. Mi ingi amsi itijan takam uraata. Naso amuulu yom ma menmeen yom biibi.^o

2 ¹Tana nio aŋma aŋre yom mini som paso, aŋmoto: Kokena aŋma mi aŋkam sua mboljana piom, to taparpasaana lelede mini. ²Mi sombe aŋkam yom ma leleyom isaana, inako asiŋ imbot be ikam yo ma lelej ambai? Som. Pa niom tina men ta karao be kakam ma lelej ambai. ³Uunu tina ta aŋma som, mi aŋbeede ro mboljana piom beken aŋurpe ŋgar tiom. Pa aŋmoto: Kokena pataŋana imbot la mazwanda mi aŋma, to kakam yo ma lelej isaana. Mi nio aŋurla ta kembei: Sombe nio lelej ambai kat, inako niom ta boozomen leleyom ambai kat tomini. ⁴Ro mboljana tana, nio aŋbeede piom raama tiŋiizi biibi. Pa mazwaana tana, aŋkam ŋgar boozo piom, mi lelej ipata ma ipata kat. Mi aŋbeede ro tana beken aŋpasaana leleyom som. Aŋbeede beken aŋswe kembei aŋur kat lelej piom.^p

Paulus iso pizin Korin be timuŋai tomtom ta muŋgu ikam ŋoobo pini na

⁵Tomtom ta muŋgu ipasaana lelej na, ni ikam pio men som. Ni kembei ipasaana niom ta boozomen leleyom tomini. Mi lelej be aŋso sua boozo pa koron tiŋgi som.^q ⁶Pa kadoono ta lupjana tiom iur pini, ina irao. ⁷Tana niom bela kumuŋai i, mi kopotor leleene ma kopomboli. Kokena leleene isaana kat. ⁸Tana aŋso aŋpombol yom be kakam mbulu tabe iswe kembei leleyom pini men.

⁹Uunu ta aŋbeede ro mboljana tana piom, ina ta kembei: Aŋso aŋtoombo yom. Ko koto kalŋon pa koron ta boozomen, som som?^r ¹⁰Mi ingi kuur kadoono pa tomtom tana kek. Tana niom sombe kumuŋai i mi motoyom mbiriizikaala sanaana kini, na nio tomini aŋmuŋai i. Mi mbulu parejana ta ni ikam ŋoobo pio na, motoŋ mbiriizikaala pa Krisi mataana

^m 1:20 Ro 15:8+; Tur 3:14 ⁿ 1:21-22 Ro 8:16+; 2Kor 5:5; Ep 1:13+; 2Tim 2:19; 1Yo 2:20,27; Tur 7:3+ ^o 1:24 1Pe 5:3 ^p 2:4 Ŋgo 20:31 ^q 2:5 1Kor 5:1+ ^r 2:9 2Kor 7:15

kek bekena anjuulu yom. ¹¹ Kokena tumunai i som, to Sadan ipakaam ti, mi ikam tomtom tana ma iwe lene. Pa zaala matakiŋa ta ni iwadat iti pa i, na iti takankaana pa som.^s

Paulus iso pa uraata ki ŋgoŋana ta ni ikamam

¹² Indeeŋe nio aŋla kar Troas be aŋsoyaara uruunu ambaiŋana ki Kriŋi pizin na, aŋdeeeŋe kembei Merere ikaaga kataama pio be aŋkam uraata su tana. ¹³ Tamen leleŋ ambai som, mi aŋkamam ŋgar biibi. Pa aŋso ko aŋdeeeŋe toŋmatiziŋ kiti Titus isu tana. Mi som. Tana amparkat nomoyam, to zin timbot, mi nio aŋla pa lele pakaana ki Masedonia be aŋru i.

¹⁴ Mi nio leleŋ ambai pa Anutu mi anpakuri. Pa gorgori ni imunmuunŋu piam mi iuluulu yam pa uraata ta amkamam pa Kriŋi i. Niam iŋgi kembei zin malmal kan ta tigaaba biibi kizin pa malmal ma tilip, mi timiili pa kar kizin be iwal biibi tiyaaru zin. Uraata tiam, ina iwe zaala pa Anutu be iswe Kriŋi uruunu pizin tomtom. Uruunu tana na, kembei ta aigau rukŋana ta kuziini ila ma irao pa lele ta boozomen. ¹⁵⁻¹⁶ Pa Anutu iur yam be amwe zaala pizin tomtom ma tiyoozo Kriŋi kuziini. Zin wal ta timbot la zaala ki meeteŋana na, lelen be tiyoozo kuziini tana som. Pa ina, tiyamaana kembei tiyoozo meeteŋana kuziini. Mi zin wal ta Anutu ikamam uraata pizin be ikamke zin na, tiyamaana Kriŋi kuziini kembei koron ambaiŋana kat. Pa ni ta iwe zaala pizin ma tikam mbotŋana ta ki Anutu i. Uraata ta kembena, asiŋ irao pa? Som.^t ¹⁷ Wal pakan, zin tiwwa mi tikamam pakaamŋana pa sua ki Anutu bekena tikam len pat ma koron. Mi niam na, amrao amkam ta kembei na som. Pa niam mbesoonjo ki Kriŋi. Mi Anutu itunu ta iur yam pa uraata tiam. Tana ampakaam som, mi amzzo katkat sua pizin tomtom raama leleyam. Pa niam amute: Anutu irre uraata tiam.^u

Uraata ta Paulus ikam pizin Korin iswe kembei ni zaana pa uraata ki ŋgoŋana

3 ¹ Nio aŋute: Tomtom pakan ko tiso iŋgi amkamam be amwit ituyam uruyam mini. Na som. Mi niam kembei ta wal pakan som. Pa zin na, bela len ro sa ta isotaara zin tomtom kembei zin zan pa uraata kizin, to tomtom tiurla sua kizin. Mi niam na, leyam uunu sa be kebeede ro ta kembei piam, o amso yom pa ro sa ta kembei na som.^v ² Pa uraata ta amkam la mazwoyom ma iur ŋonoono, ta iwe leyam ro. Mi sua boozomen ki ro tana imbot la lelende. Ro tana, tomtom ta boozomen irao tipaata mi tikam ŋgar pa. Naso tiurla sua tiam.^w ³ Mbulu ta uraata tiam

^s 2:11 Lu 22:31+ ^t 2:15-16 Lu 2:34; 1Kor 1:18; 2Kor 4:3; 1Pe 2:7+ ^u 2:17 Ro 16:18; 2Kor 1:12, 4:2; 1Tes 2:5 ^v 3:1 2Kor 5:12, 10:12 ^w 3:2 1Kor 9:2

ipiyooto la mazwoyom, ina iswe kembei niom ro ki Krisi. Ro tana, Anutu mata yaryaaraŋana Bubunana ibeede. Mi ni ibeede pa koskoozo som, mi ibeede se pat babanjan kembei ta tutu ki Mose na som. Ibeede la tomtom lelen.^x

⁴Sua ta ingi amzzo pa uraata tiam na, amurla paso, Krisi ta iwe zaala piam mi ipombolmbol yam. Tanata uraata tiam irao pa Anutu mataana. ⁵Mi irao ampakur ituyam na som. Pa ituyam mburoyam irao be amkam uraata ta kembei na som. Anutu ipombolmbol yam, tanata amrao.^y ⁶Tana Anutu ta ikam yam ma amrao be ambeeze pini, mi amso zin tomtom pa zaala poponana tabe zinan Anutu tiparlup zin ma tiwe tamen pa i. Zaala tana ki tutu som. Ina imbot la uraata ki Bubunana. Pa tutu ta tibeede na, ikam ti ma temetmeete. Mi Bubunana na, ikam mbotjana ta ki Anutu i piti.^z

Zaala poponana na, ka azunŋa ma mburaana biibi. Ilip pa zaala mungunana

⁷Kakam ngar. Zaala mungunana ta tomtom titoto beken timbeeze pa Anutu na, ipiyotyooto meetenana.^a Mi zaala tana, indeen Anutu ipun ka sua ise pat, mi ikam pizin Israel na, imar raama azunŋa mi mburaana biibi. Tabe zin Israel tirao be tigeede la pa Mose runguunu som. Pa iyaara ma ka azunŋa biibi mete. Tamen azunŋa tana imbot rimen mi imap.^b ⁸Mi zaala poponana ta koozi tototo beken timbeeze pa Anutu, ina zaala ki Bubunana. Tana zaala tina na, ka azunŋa mi mburaana biibi ma ilip kat pa zaala mungunana.^c ⁹Kere. Zaala mungunana ta tomtom titoto beken timbeeze pa Anutu, ina ka azunŋa mi mburaana biibi. Tamen zaala tana iso piti ta kembei: “Nu ko meete pa sanaana ku.” Nako parei pa zaala poponana ta koozi tototo be timbeeze pa Anutu na? Pa zaala tana iso piti ta kembei: “Nu we ndeenenjom pa Anutu mataana kek.” Zaala ta kembei na, ka azunŋa mi mburaana biibi ma ilip kat pa zaala mungunana.^d ¹⁰Itiombe takam ngar pa azunŋa ki zaala poponana, nako tere azunŋa ki zaala mungunana kembei mburaana sa mini som. ¹¹Miombe zaala ta ikamam be imap na, imar raama azunŋa mi mburaana biibi, nako parei pa zaala tabe imbot ma alok i? Ina ka azunŋa mi mburaana biibi ma ilip.^e

¹²Niam amurla kat ta kembei, tanata amoto som mi amzzwe katkat sua pizin tomtom.^f ¹³Niam kembei Mose som. Pa mungu ni ipakalkaala mataana pa kawaala. Kokena zin Israel matan ilala pa koron ta ka

^x **3:3** Kam 24:12; Yer 31:33; 1Kor 3:5+; Ibr 8:10 ^y **3:5** Yo 15:5; 1Kor 15:10; Pil 2:13

^z **3:6** Yo 6:63; Ro 7:6; Ga 3:10+; Ibr 8:6+ ^a **3:7** Zaala mungunana, ina ta kembei: Tomtom ta so ito kat tutu, nako imbot ambai. Mi so som, na Anutu kete malmaljana kini ko imbotmbot se kini, mi imeete ma ila ne. ^b **3:7** Kam 34:1-28+; Ibr 12:18+ ^c **3:8** Ro 7:6; Ga 3:2,5,14 ^d **3:9** Lo 27:26; Ro 1:16+, 3:21+, 8:1+ ^e **3:11** Ro 10:4; Ibr 7:18, 8:13

^f **3:12** Ngō 4:13; Ep 6:19

azun̄ka imbot rimen to imap.^g ¹⁴Tamen zin Israel ngar kizin imbol, tanata tikilaala mbulu tana ka uunu som. Mi koozi tomini, sombe tipaata zaala mungun̄jana ka sua, ina kembei ta kawaala tana isekalkaala men ngar kizin. Tanata ngar kizin ipet som. Pa Krisi itutamen ta irao be itatke kawaala tana pizin.^h ¹⁵Ta mungu mi imar indeeje koozi, sombe tipaata sua ki Mose, ina kembei ta koron̄ sa isekaala lenen ma ngar kizin. ¹⁶Tamen sombe tomtom sa itooro leleene, mi iurla ki Merere, na Krisi itatke koron̄ tana pini.ⁱ

¹⁷Merere, ni Bubun̄jana. Mi sombe Merere Bubun̄jana imbotmbot raama iti, nako tewe mbesoon̄o mini som.^j ¹⁸Iti ta kawaala sa ipakaala matanda mini som na, tamap tere azun̄ka mi mbulu ndabokn̄jana ki Merere ila ki Krisi. Pa ni ta iswe kat Anutu piti. Tana matanda ilala pa azun̄ka kini mi mbulu kini ndabokn̄jana tana, mi ni itortooro iti be tewe kembei ta ni itunu. Mbulu ti, Merere ikamam piti. Ingi an̄so pa Bubun̄jana tau.^k

Uruunu ambain̄jana ki Krisi ta iur mat piti

4 ¹Tana Anutu, ni imun̄ai yam mi iur uraata ti imar nomoyam. Tanata niam irao leleyam ipata mi amzem uraata tiam ti na som.^l ²Mi mbulu turken̄an mi sanan̄an boozomen ta kanda mian̄ pa i, na ampizil ndemeyam pa kek. Mi amkamam uraata tiam raama mbulu pakaam̄jana som, mi ampagaaba sua toro ma ila raama Anutu sua kini som. Som kat. Ingi amzzwe katkat sua n̄onoono men pizin tomtom. Naso tiyamaana la lenen kembei amkamam kat uraata ila Anutu mataana.^m ³N̄onoono, tomtom pakan, zin kembei ta koron̄ sa isekaala ngar kizin. Tabe ngar kizin ipet pa uruunu ambain̄jana ta amzzo i som. Wal tana titoto zaala tabe ikam zin ma tila len i.ⁿ ⁴Pa merere pakaam̄jana ta ikamam peeze pizin tomtom pa mazwaana ti, ni isekaala zin wal tau tiurla som na ngar kizin kek. Tanata zin tirao be tikilaala azun̄ka ki uruunu ambain̄jana som. Uruunu ambain̄jana tana iso ta kembei: Krisi, ni iswe kat Anutu mburaana, azun̄ka, mi mbulu kini ndabokn̄jana piti.^o ⁵Sua ta niam amzzoyaryaara pizin tomtom na, amkamam beken̄a tomtom tipakur yam pa na som. Niam amkamam sua ta kembei: “Yesu Krisi, ni Merere. Mi ni ikam yam ma amwe mbesoon̄o kini, tanata ambesmbeeze piom.”^p ⁶Mungu kat, indeeje Anutu iur saamba mi toono na, ni iso ta kembei: “Mat sa be iyaara lela zugut leleene.” Anutu tina ta ikam ma mat kini

^g 3:13 Kam 34:33+ ^h 3:14 Yo 12:40; Ro 11:7-25 ⁱ 3:16 Kam 34:34; Ro 11:23+

^j 3:17 Yo 8:32,36; Ro 8:2,15; Ga 4:6+, 5:1 ^k 3:18 Kam 33:19+; Yo 1:14; Ro 8:29; 1Kor 15:49; 1Yo 3:2 ^l 4:1 1Kor 15:10; 2Kor 3:6; 1Tim 1:12+ ^m 4:2 2Kor 2:17, 6:4+; 1Tes 2:3+

ⁿ 4:3 1Kor 1:18, 2:14; 2Kor 3:14 ^o 4:4 Yo 1:14, 12:31, 14:9; Ep 2:2; Pil 2:6; Kol 1:15; Ibr 1:3

^p 4:5 N̄go 2:36; 1Kor 3:5; 2Kor 1:24

iyaara lela leleyam tomini. Tanata ambot mat pini, mi amute mburaana, azujka, mi mbulu kini ndabokjana ta tere se ki Krisi i.^q

Koroŋ ndabokjana kat ki Anutu imbot la kuuru toonoŋan lenen

⁷Uraata ta amkamam i na, ituyam amrao pa som. Tana koroŋ ndabokjana ta Anutu iur la leleyam i, ina kembei imbot lela kuuru sorokjana ta tiurpe pa toono na. Naso amswe Anutu mburaana ta biibi ma ilip na pizin tomtom.^r

⁸Niam na, patajana boozomen ikamam yam. Mi tamen ikototo yam som. Amrru zaala. Tamen leleyam ipata kat som. Pa niam amute: Zaala sa kola ipet.^s ⁹Tiseseeze motoyam. Mi Anutu, ni ipizil ndemeene piam som. Patajana matakaŋa ipunun yam. Tamen ipasaana kat yam som.^t

¹⁰Yoyoujana ta gorgori kuliyam irre i, ina kembei amgabgaaba Krisi pa meeteŋana kini. Tamen Krisi ipombolmbol yam, mi amendernder mboljana, mi ambadbaada patajana tana ta ki kuliyam i. Tana amswe kembei ni mataana iyaryaara ma imbotmbot.^u ¹¹Niam tomtom toono koyam men, mi mburoyam biibi som. Mi gorgori ta ambotmbot su toono ti na, amso ko molo som to ameete pa Yesu zaana. Tamen amendernder mboljana mi ambadbaada patajana tana. Tana amswe kembei Krisi, ni mataana iyaryaara ma imbotmbot.^v ¹²Niam iŋgi kembei ambotmbot la naala kezeene pa uraata ta amkamam i. Tamen amuluulu yom be kakam mbotjana ta ki Anutu i.

¹³Sua imbot pataŋa kek ta kembei:

Nio aŋurla, tanata aŋso sua.^w

Mi niam tomini leyam urlaŋana ta kembei. Tanata amzzoyaryaara uruunu ambaijana. ¹⁴Pa niam amute: Ni ta ipei Merere Yesu ma imanga mini pa naala na, kaimer ko ipei yam tomini, kembei ta ikam pa Merere Yesu na. Mi ni ko ikam ti ma temender su kereene uunu mi iso: “Kere. Wal tio tis.”^x

¹⁵Patajana boozomen ta ambadbaada i, ina be iuulu yom. Naso kamejana ki Anutu ila kizin tomtom boozomen. Mi zin ko lenen ambai pa Anutu, mi tipakurkur zaana, mi iseenge iseenge ma ila.^y

Paulus ikam ŋgar biibi pa koroŋ ta tarao be tere som

¹⁶Tana niam irao leleyam ipata mi amzem uraata tiam na som. Ŋonoono, kuliyam mat kana ikamam be isaana. Mi leleyam na, aigule

^q 4:6 Un 1:3; Mt 4:16; Yo 8:12; 1Pe 2:9 ^r 4:7 1Kor 2:5; 2Kor 3:5, 12:9 ^s 4:8 2Kor 1:8, 7:5

^t 4:9 Mbo 37:24 ^u 4:10 Ro 8:17; 1Kor 15:31; 2Kor 1:5; Pil 3:10 ^v 4:11 Mbo 44:23;

Ro 8:36; 1Kor 15:31,49 ^w 4:13 Mbo 116:10 ^x 4:14 Ŋgo 2:24,32; Ro 8:11; 1Kor 6:14;

Ep 2:6 ^y 4:15 2Kor 1:3+; Kol 1:24; 2Tim 2:10

ta boozomen Anutu ipombolmbol yam, mi ikamam leyam mburoyam popoꝓana.^z ¹⁷Patana boozomen ta izze tiam i, na amre kembei bibip som. Mi ko imbot rimen ɲonoono, to imap. Tamen patana boozomen tana ko iuulu yam be ambot raama Anutu lela azuꝓka kini leleene ma alok. Tana koroꝓ ndabokꝓana tabe amkam i, ina ilip kat pa patana tiam ta boozomen.^a ¹⁸Tana niam amkam ɲgar pa koroꝓ ta tere ki matanda i som. Amkam ɲgar pa koroꝓ ta tarao be tere som. Pa koroꝓ ta tere ki matanda i, ko imbot rimen to imap. Mi koroꝓ ta tarao be tere som, ina imbotmbot ma alok.^b

Paulus ikam kinkiini pa ruumu kini saamba kana

5 ¹Kuliyam ta ki toono ti, ina niam amre kembei beeze sorok be kunuyam imbot lela. Mi niam amute: Sombe tireege beeze tiam ti, na niam leyam ruumu ɲonoono ta imbot saamba a. Ruumu tana, tomtom tipo pa naman som. Anutu ta ipo. Mi ko imbotmbot ma alok.^c ²⁻³Tana koozi niam leleyam ipata mi amzzo ta kembei: “A tina ko. Amzeebe yam lela muriyam saamba kana, so ndabok!” Muriyam saamba kana, ina kuliyam popoꝓana tau. Tana leleyam be amzeebe yam pa pataaꝓa. Kokena ambot sorok.^d ⁴Mazwaana ta ambotmbot men lela beeze tiam ta ki toono ti na, leleyam ipata mi amtaꝓtaꝓ pa mbotꝓana ki kar saamba. Mi leleyam be amzem kuliyam ti na som. Leleyam be kuliyam ti imbotmbot, mi amzeebe yam pa kuliyam popoꝓana ta ki saamba i, ma kembei izuk kuliyam ta ki toono ti. Naso kembei mbotꝓana ki kar saamba iwon mbotꝓana tiam ta ki toono ti.^e ⁵Anutu, ni iur ti be takam mbotꝓana ta kembei. Mi ikam Bubuna piti kek. Bubuna tana, ina iwe mataana pa koroꝓ boozomen tabe ni ikam piti pa kaimer i.^f

⁶Uunu tina ta gorgori niam amototo som mi leleyam ambai. Pa niam amute: Kuliyam, ina iwe kembei muriyam men be ambot lela su toono ti. Mi sombe ambot raama kuliyam ta ki toono i, na ambot raama Merere isu kar saamba zen.^g ⁷Pa ɲgi tere kati zen. Tototo zaala ki urlana ma tomtotmbot.^h ⁸Tana kembei ta aꝓso na, niam leleyam ambai mi amre ta kembei: Sombe ambot men su toono, ina ambai. Mi sombe amzem kuliyam ti, mi amla ambot raama Merere isu saamba, inako ambai kat.ⁱ ⁹Tamen sombe ambot raama kuliyam ti, som amzem mi amla ma ambot raama Merere isu kar saamba, na amkam kinkiini kat pa mbulu ta ni leleene pa i.^j ¹⁰Pa iti ta boozomen kola temender su Krisi kereene uunu

^z 4:16 Mbo 103:5; Ro 7:22; Ep 3:16; Kol 3:10 ^a 4:17 Mbo 30:5; Mt 5:12; Ro 8:17+; 1Pe 1:6+

^b 4:18 Ro 8:24; 2Kor 5:7; Ibr 11:1+ ^c 5:1 2Kor 4:7; 2Pe 1:13+ ^d 5:2-3 Ro 8:23

^e 5:4 Ro 8:11; 1Kor 15:53+ ^f 5:5 Ro 8:16,23; 2Kor 1:22; Ep 1:13+ ^g 5:6 Mbo 119:19;

Ibr 11:13+ ^h 5:7 Ro 8:24+; 1Kor 13:12; 2Kor 4:18; Ibr 11:1 ⁱ 5:8 Pil 1:23

^j 5:9 Kol 1:10; 1Tes 4:1

be itiiri iti mi iur kadoono piti tomtom tatanja pa mbulu ta takamam su toono na. Mbulu ambaijana, mi mbulu sananjana tomini.^k

**Paulus leleene be ikam zin tomtom ma zijan
Anutu tiparlup zin ma tiwe tamen**

¹¹Tana niam amototo Merere. Uunu tina ta amkamam uraata be ampei ngar kizin tomtom ma titooro lenen. Leleyam mi ngar tiam, ina imbot mat pa Merere. Mi amso ko niom tomini kombot mat piam, mi kikilaala kembei uraata ta amkamam i, na amkamam raama leleyam ngeezenjana men.^l

¹²Kokena niom koso ingi amkamam be amwit ituyam uruyam mini. Na som. Ingi amso sua ti bekeni niyom ise piam, mibe amulu yom ma karao be kepekel sua kizin wal pakan. Wal tana, nin zze pa mbulu mat kana men. Mi koron ta imbot la lelende i, na tikam ngar pa som.^m

¹³Nio ajute: Wal tana tiso niam amkamam ngar pa Anutu, mi ila ila ma ipakankaana ngar tiam. Ambai, tiso lak! Mi uraata ta amkamam na, amkamam pa Anutu zaana tau. Mi sombe amkam kat ngar, ina be iulu yom. ¹⁴Mbulu ki Kisi ta ni iur kat leleene piti, ta ipesese yam mi amkamam uraata kini. Pa niam amre ta kembei: Tomtom tamen ikam tomtom ta boozomen murin, mi imeete pizin. Tana zin ta boozomen kembei timbot lela meetenjana kini tana leleene mi imeete raami.ⁿ ¹⁵Mi ni imeete pa tomtom ta boozomen, bekeni tito zitun lenen pa mbotjana kizin isu toono ti na som. Imeete pizin bekeni ikam zin ma tito ni leleene. Ni ta imeete pizin, mi burup ma imanga mini pa naala na.^o

¹⁶Tana niam sombe amkam ngar pizin tomtom, na amto ngar ki toono mini som. Nonono, mungu amkam ngar pa Kisi kembei ta zin wal toono kan tikam ngar pini. Mi ingi amurla kek, tana amkam ngar pini ta kembei mini som.^p ¹⁷Tana sombe tomtom sa isekap la ki Kisi ma iwe lene, na Anutu ikami ma iwe tomtom poponjana. Tana koron mungunan timap, mi koron poponjan tipet kek.^q

¹⁸Mbulu ta boozomen tana na, Anutu ta ikam piti. Kere. Mungu iti tewe ni ka koi bizin. Tabe ni itijan tarao be taparlup ti som. Tamen ni ingo Kisi ma isu toono, mi Kisi iwe zaala piti, ta ingi itijan Anutu taparlup ti ma tewe tamen kek. Mi ni iur uraata imar nomoyam be amsoyara ka sua pizin tomtom. Naso zin tomini, zijan Anutu tiparlup zin ma tiwe tamen.^r ¹⁹Sua tiam ti ka uunu ta kembei: Iti tomtom toono kanda ta mungu tewe Anutu ka koi bizin na, ni ingo Kisi ma isu bekeni

^k 5:10 Mt 16:27, 25:31+; Ro 2:16, 14:10; Ga 6:7; Kol 3:24+; Tur 22:12 ^l 5:11 Mbo 139:1+; 2Kor 4:2; Ibr 10:31; Yud 23 ^m 5:12 2Kor 1:14+, 3:1 ⁿ 5:14 Ro 5:15, 6:11+; 1Tim 2:6
^o 5:15 Ro 14:7+; Ga 2:20; 1Pe 4:2 ^p 5:16 Mt 12:50; Pil 3:7+; Kol 3:11 ^q 5:17 Yesa 43:18; Ro 8:10; Ga 5:6, 6:15; Tur 21:4+ ^r 5:18 Ro 5:10; 2Kor 3:6; 1Yo 2:2

iwe zaala piti ma itijan Anutu taparlup ti ma tewe tamen. Tana Anutu ininin sanaana kiti mini som. Mi iur uraata imar nomoyam be amsoyaara sua kini, mi amso zin tomtom pa zaala tabe ni ziġan tiparlup zin ma tiwe tamen pa i.^s ²⁰Tana niam kembei amkam Kriſi runġuunu, mi amwe Anutu kwoono be amso sua kini pizin tomtom. Mi ingi kwoyam imbol piom ta kembei: Kotooro leleyom. Naso niomġan Anutu kaparlup yom ma kewe tamen.^t ²¹Pa kere. Kriſi, ni iute sanaana kamġana som. Tamen ikam murindi, mi iwe patoronġana pa sanaana kiti. Tana sanaana kiti ka kadoono, ta Anutu iur se kini. Naso iti ta tesekap la ki Kriſi ma tewe lene na, tewe ndeenġanda pa Anutu mataana.^u

Mbulu ki mbesooġo ġonoono ki Kriſi

6 ¹Tana niam kembei amgabgaaba Anutu pa uraata kini. Mi amso ampombol yom ta kembei: Kere yom. Kokena kampeġana ki Anutu ta kakam kek na iur ġonoono piom som.^v ²Pa ni iso ta kembei:

Indeeġe nol ta aġso aġkampe yom na, aġleġ yom.

Mi indeeġe aigule ta aġso aġkamke yom na, aġuulu yom.^w

Mi kere. Nol tabe Anutu ikampe iti mi ikamke iti, ina ta koozi!^x

³Niam leleyam be tomtom tiyyo kwon pa uraata tiam som. Tana motoyam ingalġal ituyam: Kokena amkam ġoobo mbulu sa, to ampakaala zin tomtom pa Anutu, som amkam zin ma titop.^y ⁴Mbulu tiam ta boozomen iswe kembei niam mbesooġo ki Anutu. Pa amendernder mbolġana kat mi ambadbaada pataġana matakija. Amrre yoyouġana pa uunu tau amtoto zaala ta Anutu iur piam na. Mazwaana pakan amre kembei leyam zaala sa som.^z ⁵Mi tomtom tiballis yam, mi tizebzeebe yam lela ruumu sanaana, mi iwal biibi timanganga piam. Mi ambelmbel uraata ma niyam isaana. Mi amkenne kat som, mi peteltel yam.^a

⁶Mi mbulu tiam na, ingeeze men. Mi amkamam kat ġgar pa Anutu. Niam amkampewe zin tomtom. Mi sombe tikam ġoobo yam, na amyaramraama ituyam ma keteyam malmal karau som. Niam amwwa raama Bubujana Potomġana mburaana, mi amurur kat leleyam pizin tomtom.^b ⁷Mi amzzo katkat sua ġonoono men. Mi Anutu mburaana ta ipombolmbol yam. Mi mburu malmal kana ta Anutu izarra piam na, ndeenġana men. Mburu tana iwe kembei ta izi mi siġgiao be amporou pa.^c

⁸Niam amkamam uraata ki Anutu na, tomtom pakan tipakur yam, mi pakan tire yam kembei wal sorokġoyam. Tomtom pakan tiwit

^s 5:19 Mbo 32:1+; Ro 3:23+; Kol 1:19+ ^t 5:20 1Kor 4:1; 2Kor 6:1; Ep 6:20

^u 5:21 Yesa 53:6+; Yo 8:46; Ro 5:19; 1Kor 1:30; Ga 3:13; Pil 3:9; Ibr 4:14+; 1Pe 2:22+; 1Yo 3:5

^v 6:1 1Kor 3:9; 2Kor 1:24, 5:20; Ibr 12:15 ^w 6:2 Yesa 49:8 ^x 6:2 Lu 4:18+; Ibr 3:13

^y 6:3 Ro 14:13; 1Kor 8:13, 9:12, 10:32 ^z 6:4 2Kor 4:9+ ^a 6:5 Iġo 16:23; 2Kor 11:23+

^b 6:6 Ro 12:9; 2Kor 4:2; Ga 5:22; Kol 3:12; 1Tim 4:12 ^c 6:7 Ro 13:2; 1Kor 2:4; 2Kor 10:4; Ep 6:11+

uruyam, mi pakan tingal sua piam. Tomtom pakan tire yam kembei mbesooŋo ŋonoono ki Anutu, mi pakan tiso niam ampandelndel zin tomtom. ⁹Tomtom pakan tikilaala kat yam, mi pakan tikankaana piam. Mazwaana pakan amso ko ameete. Mi som. Ambotmbot men. Patanana pakan, Anutu ipazal yam pa. Mi ni ipun yam ma ametmeete som.^d ¹⁰Patanana ta ambadbaada i, ina ikam yam ma leleyam ipata. Tamen leleyam ambai kat pa mazwaana ta boozomen. Niam na, ambot ŋoobo. Tamen amkamam koron ndaboknana kat pizin wal boozomen ma tirao pa kat. Niam leyam koron sa som. Tamen leyam koron ta boozomen ma amrao pa.^e

Paulus iso pizin Korin be tiur lelen pini

¹¹⁻¹²O niom Korin, niam inŋi amurur kat leleyam piom, tanata amkamam sua boozomen ti piom. Mi niom na, ku'urur kat leleyom piam som. ¹³Tamen nio aŋre yom kembei lutuŋ bizin. Tana aŋso piom ta kembei: Kuur leleyom piam tomini, kembei ta niam amurur leleyam piom.^f

Tombot molo pa koron sananŋan ta boozomen

¹⁴Kere yom! Niomnŋan zin wal ta tiurla som na, kapargabgaaba yom pepe. Pa mbulu ndeeŋanana mi mbulu ki tomololo tutu ko tilup be parei? Mi mat ma zugut tirao timbot mbata be parei?^g ¹⁵Mi Krisi mi Sadan^h ko tiyok raraate be parei? Mi sokorei ta irao ilup tomtom ta iurla som na, mi tomtom urlanana?ⁱ ¹⁶Mi ko merere pakaamŋan tirao be tigaaba Urum Merere be parei? Som. Mi urum ki Anutu mata yaryaaranana ta iti. Ina kembei ta Anutu iso:

Nio ko aŋbot la mazwan mi aŋwwa raama zin.

Mi nio ko aŋwe Anutu kizin, mi zin ko tiwe wal tio.^j ¹⁷Uunu tina ta Merere iso ta kembei:

Kezem wal tana, mi kala kombot ndel.

Mi koron ta so inŋeeze som, na kakam pepe.

Naso nio aŋkam yom.^k

- ¹⁸ Mi nio ko aŋwe tomoyom,
mi niom kewe lutuŋ bizin mi lutuŋ moori bizin.
Ina Merere mbura keskeezeŋana itunu iso ta kembei.^l

^d 6:9 Mbo 118:18; Ro 8:35+; 1Kor 4:9; 2Kor 4:9+ ^e 6:10 Mt 5:12; 2Kor 7:4; Pil 2:17, 4:4; Kol 1:24 ^f 6:13 1Kor 4:14 ^g 6:14 Un 24:3; 1Kor 5:9+; Ep 5:7, 5:11; 1Yo 1:5+ ^h 6:15 Paulus ibeede Belial. Belial na Sadan zaana toro. ⁱ 6:15 1Kor 10:20+ ^j 6:16 Wkp 26:12; Ezek 37:27; Yo 14:23; 1Kor 3:16, 6:19; Tur 21:3 ^k 6:17 Wkp 5:2; Yesa 52:11; 2Kor 7:1; Tur 18:4 ^l 6:18 Yesa 43:6; Ro 8:14; Tur 21:7

7 ¹O niom toŋmatizij tiam, Anutu imbuk sua ta boozomen tana piti kek. Tana mbulu boozomen ta ipasansaana kulindi, som kunundu ma ingeeze pa Anutu mataana som na, tezem ma imborene kat. Mi tomoto Anutu, tuurpe itundu ma tewe potomjanda kat.^m

**Paulus leleene ambai kat paso, ileŋ kembei
zin Korin tiurpe mbulu kizin kek**

²O niom wal tiam, kuur leleyom piam. Pa niam amkam ŋoobo tomtom sa som, mi ampasaana tomtom sa som, mi amwatke leyam koron ki tomtom sa som.ⁿ ³Sua tio ti, nio ankam beken aŋgal motoyom pa na som. Ingi anpazal ŋgar tiom men. Pa nio anso kek. Niam leleyam piom. Tana sombe ambot, som ameete, na koron sa irao be iyembut ti na som.^o ⁴Niom tina, leleŋ iwe ru piom som. Pa niom ta kakam yo ma niŋ se kat. Ŋonoono, patajana boozomen ikam yam. Tamen ankam ŋgar piom, tanata ipombol yo, mi ikam yo ma leleŋ ambai ma ambai kat.

⁵Indeeŋe niam amla ma ampet lele pakaana ki Masedonia na, niam ra, irao keteyam su risa som. Paso, patajana matakiŋa booza ikam yam. Niamŋan zin tomtom amparzorzooro, mi ambot la malmal leleene. Tabe motojana biibi ikam yam, mi kopoyam irru.^p ⁶Mi indeeŋe Titus imar mi ipet tiam na, Anutu ta ipombolmbol zin wal ta lenen ipata na, ipombol yam, mi ikam ma leleyam ambai.^q ⁷Mi tina men som. Koron toro ipombol yam tomini. Pa Titus imar na, iso yam pa uruyom ambaijana ta kembei. Iso: Niom kopomboli mi kopotor leleene. Mi iso niom leleyom ipata pa mbulu ta kakam na, mi kataŋ pa. Mi kuur kat leleyom pio mi kalae tio, mi leleyom ilip be kere yo mini. Tabe ikam yo ma leleŋ ndabok kat.

⁸Ŋonoono, ro ta mungu anbeede piom na, ipasaana leleyom ma leleyom isaana risa kek. Tamen leleŋ ipata pa koron tana som. Pa ro tana, anbeede beken aŋuulu yom. Ŋonoono, mungu leleŋ ipata pa. Mi buri na som. Pa ingi niom leleyom isaana mini som.^r ⁹Tabe ikam ma leleŋ ambai kat. Mi leleŋ ambai pa leleyom patajana tana som. Leleŋ ambai paso, anre ikam yom ma kuurpe mbulu tiom. Tana leleyom patajana tana indeeŋe pa Anutu ŋgar kini. Uunu tina ta ro tiam tana ipasaana kat yom som. ¹⁰Pa lelende patajana ta indeeŋe pa Anutu ŋgar kini, ina ikam ti ma tuurpe mbulu kiti. Tana iwe zaala piti be Anutu ikamke ti. Mi asiŋ ko leleene ipata pa mbulu ta kembei? Som. Tamen sombe lelende ipata kembei ta zin wal toono kan, na tere ti. Pa lelende patajana ta kembei na, ipiyotyoto meetejana.^s ¹¹Niom kere. Indeeŋe Anutu ikam yom ma leleyom ipata na, ipiyoto so mbulu i? Ikam yom ma irao kombot na

^m 7:1 2Kor 6:17+; 1Tes 4:7; 1Tim 4:8+; Ibr 10:22; 1Pe 1:15; 1Yo 3:3 ⁿ 7:2 Ŋgo 20:33; 2Kor 12:17 ^o 7:3 2Kor 6:11+ ^p 7:5 Ŋgo 20:1; 2Kor 2:13 ^q 7:6 2Kor 1:3+, 2:13

^r 7:8 2Kor 2:4 ^s 7:10 Mbo 51:3+; Mt 26:75, 27:3-5; Ibr 12:16+

som. Karau men mi kuurpe mbulu tiom. Pa leleyom be leyom uunu sa isaana som. Tanata komoto, mi keteyom malmal, mi kuur kadoono pa tomtom ta ikam ŋoobo na. Mi leleyom ilip be kere yo mini. Mbulu tiom ta boozomen tana iswe kembei leyom uunu sa pa koronj tainggi som.

¹²Tana indeeje ta anjbeede ro tana piom na, anjam ngar biibi pa tomtom ta ikam ŋoobo mbulu tana, som tomtom ta ni ikam ŋoobi na som.[†] Anjbeede ro tana bekana ituyom kikilaala kembei leleyom be kakam kat mbulu pa Anutu mataana, mi kuur kat leleyom piam mi kalae tiam.

¹³Tana mbulu tiom tana ipombol yam, mi ikam yam ma leleyam ambai.

Mi tina men som. Pa indeeje Titus ima ipet tiom na, niom ta boozomen kakami raama leleyom ambai. Tabe kopomboli mi kakami ma leleene ambai kat. Mbulu tiom tana ikam ma niam tomini menmeen yam biibi. ¹⁴Pa mungu anwit uruyom ila Titus mataana. Mi inggi sua tio tana iur ŋonoono kek, tana konj miaŋ piom som. Pa sua ta amkam pa Titus be amwit uruyom pa na, mbulu ta kakam pini iswe kembei sua tana ŋonoono men. Kembei sua tiam boozomen ta amzzo piom na, sua ŋonoono men. ¹⁵Mi Titus tomini leleene piom ilip. Pa mataana inggalngal mbulu tiom tau niom ta boozomen kakami, mi leyom nger pini, mi keler la kaljaana. Paso, komoto Anutu mi leleyom be kakam kat mbulu pa ni mataana. ¹⁶Tana inggi nio leleŋ ambai kat. Pa nio ajurla ta kembei: Niom kototo Anutu leleene pa koronj ta boozomen.”

Paulus ipombol zin Korin be tiyo pat pakan pizin Yerusalem kan

8 ¹O niom toŋmatizij tiam, niam leleyam be kuute mbulu ta kampejana ki Anutu ipiyooto pizin lupjana ki Anutu ta timbot pa lele pakaana ki Masedonia na.[†] ²Zin ra, patajana biibi ŋonoono ikam zin, mi timbot ŋoobo kat. Tamen lenen ambai ma ilip, mi tiyo pat boozo kat be tiuulu zin toŋmatizij ki Kisi ta timbotmbot ŋoobo su Yerusalem a.[‡] ³⁻⁴Nio aŋre kat mbulu kizin kek, tanata aŋso ka sua. Koronj ta zin tirao be tikam, ta tikam. Mi tina men som. Tikam pakan ma isala ki tomini. Pa zitun lenen tisombe tigaaba lupjana pakan ki Anutu, mi tiur naman pa uraata ti. Tanata ngar kizin imbol mi timanman yam be amyok pizin ma tiuulu Anutu wal kini potomjan ta timbotmbot ŋoobo na.[×] ⁵Niam amso ko tikam mbulu tana men. Mi som. Pa tito Anutu leleene, mi tiur kat lenen pa Merere, mi tiur lenen piam tomini.

⁶Uraata ti ta kampejana ki Anutu ipiyooto na, mungu Titus imanga pa ila mazwoyom. Tana amso pini be ipombolmbol yom pa ma irao koposop kat. ⁷Pa niom tina karao kat pa uraata mi mbulu matakiŋa ta Bubujana

[†] 7:12 Ingi Paulus iso pa tomtom ta mungu izoori mi ikam ŋoobo mbulu pini. Tamen leleene be ipaata kat tomtom tana zaana som. [‡] 7:16 2Kor 2:9

[†] 8:1 Ro 15:26+ [‡] 8:2 Mk 12:44; Ro 12:8 [×] 8:3-4 ŋgo 11:29; 2Kor 9:1+

ipiyotyooto na: Uraŋana, sua, ŋgar, mbulu ki matanda zze pa koronj ki Anutu, mi mbulu ki lelende par piti ta uraata tiam ipiyooto la mazwoyom na. Tana niom sombe karao kat pa uraata ti tomini, to ndabok. Pa ŋgi mbulu toro ta kampeŋana ki Anutu ipiyooto.^y

⁸Ŋgi aŋur sua piom som. Aŋso aŋtoombo yom. Niom kuur kat leleyom pa Anutu mi zin tomtom, som som? Tanata aŋso yom pa mbulu kizin wal pakan ta matan siŋsiŋ pa uraata ti na. ⁹Pa kampeŋana ki Merere kiti Yesu Kisi na, niom kuute kek. Mungu, ni irao kat pa koronj ta boozomen. Tamen izem koronj kini tana, mi isu toono ma imbot ŋoobo, bekena iuulu yom mi ikam yom ma karao kat pa koronj ta ki Anutu i.^z

¹⁰Ndaama ta ila kek na, leleyom iur be kakam mbulu ŋiŋi. Mi niom ta kamaŋga pa ka uraata mungu. Tana nio aŋre ta kembei: Niom sombe koposop, inako ambai. ¹¹Tana motoyom se pa uraata ti, mi koposop kat. Pa indeeŋe ta kamaŋga pa na, motoyom siŋsiŋ pa. Tana pat piizi sa ta so karao be kakam, na kakam. ¹²Pa koronj ta so tarao be takam, mi sombe takam raama lelende, nako Anutu leleene ambai pa. Mi sombe iti lende koronj som, na irao Anutu iwi iti pa na som.^a

¹³Ŋgi aŋso be ku'uulu wal pakan ma timbot ambai, mi ituyom kombot ŋoobo, na som. Leleŋ be niom ta boozomen kombot raraate men. ¹⁴Koozi, niom karao pa koronj boozo. Tana karao be ku'uulu zin pa koronj ta zin timbot ŋoobo pa. Mi kaimer, sombe zin tirao pa koronj pakan ta niom kombot ŋoobo pa, nako zin kadoono tiuulu yom. Naso niom ta boozomen kombot raraate men.^b ¹⁵Pa mbulu ta Anutu iso pizin Israel be tikam pa kini manna isu lele bilimŋana na, ina iwe kin ambaiŋana piom be koto. Ka sua iso ta kembei:

Tomtom ta iyo kini biibi na, ikam ka kini ma irao, mi gegeene sa som.

Mi tomtom ta iyo kini rimen na, imbot ŋoobo som. Ikam ka kini ma irao.^c

Paulus isotaara zin pa wal tabe tiyo pat i zan

¹⁶Nio leleŋ ambai pa Anutu mi aŋpakuri. Pa ni ikam ma Titus mata siŋsiŋ be iuulu yom, kembei ta niam i. ¹⁷Tana indeeŋe ta niam ampomboli be ima ma ire yom na, ni iyok pa men. Mi ni ima pa uunu tana men som. Itunu leleene isombe ima. Pa ni mata siŋsiŋ kat be iuulu yom. ¹⁸Mi ko amgo toŋmatiziŋ kiti toro ma igaabi, mi ziru tima. Ni, lupŋana ta boozomen ki Anutu tiwidit zaana pa uraata ta ni ikamam pa uruunu ambaiŋana na. ¹⁹Mi tina men som. Tomtom tana, lupŋana ki Anutu tiuri be niamŋan amwwa mi amkam uraata pa pat yoŋana. Uraata

^y 8:7 1Kor 1:5, 16:1+; 2Kor 9:8 ^z 8:9 Mt 8:20; Pil 2:6+ ^a 8:12 Mk 12:43; 2Kor 9:7; 1Pe 4:10 ^b 8:14 2Kor 9:12+ ^c 8:15 Kam 16:18

taingi ta kampejana ki Anutu ipiyooto na, amkam bekana ambeeze pa Merere mi ampakur zaana pa. Mibe amswe kembei niam tomini motoyam sijsij be amuulu Anutu wal kini.

²⁰Pat biibi tabe kakam pizin Yudea kan i, leleyam be amboro kat. Kokena tomtom sa iyo kwoono piam. ²¹Tana amso amkam mbulu ta indeenje men pa Anutu mataana mi tomtom matan tomini.^d

²²Mi niam ko amgo tojmatizij kiti toro ma igaaba wal ru tana. Ni na, amtoombi pa uraata matakija booze kek. Mi amre i kembei ni mataana izze pa uraata ki Anutu. Mi ingi ni indemeere kat yom, tana mata sijsij be iuulu yom pa uraata ti.

²³Tana Titus, niom kuute i kek. Pa ni igabgaaba yo mi niamru amkamam uraata be amuulu yom. Mi tojmatizij kiti ru tana, ziru tikam lupjana ki Anutu rungun mi tima. Mi tizzwe katkat Kisi mbulu kini ndabokjana. ²⁴Tana zin tel sombe tima tipet, na kakam zin mi keswe kembei leleyom pizin. Naso lupjana ta boozomen ki Anutu tiute: Sua ta mungu amso be amwit uruyom pa, na jonoono men.^e

Paulus ipombol zin Akaia kan pa pat yojana

9 ¹⁻²Mi niom wal pakan ta kombot lele pakaana biibi ki Akaia na, irao anbeede sua molo piom som. Pa nio ajute: Niom motoyom sijsij pa uraata tingi. Leleyom ilip be kembeeze pa Anutu wal kini potomjan ta timbot joobo na mi ku'uulu zin. Tanata anwidit uruyom pizin Masedonia kan, mi ajzzo pizin ta kembei: Indeeje ndaama ta ila kek mi imar na, niom kakamam uraata be kaparaŋraŋ sengeeri tiom tabe ila i. Mi mbulu tiom ta motoyom sijsij pa uraata ti, ina ipei ngar pa wal boozomen. ³Tana ingi anso ango tojmatizij kiti tel tana ma timuungu ma tima, bekana tiso yom ma kaparaŋraŋ koron pataŋa. Pa mungu amwit uruyom, mi amso niom ko kakam ta kembei. Kokena kakam som, to sua tiam tana iwe koron sorok. ⁴Tana kere: Kokena wal pakan ki Masedonia tigaaba yo ma niamjan ama, mi tire yom kaparaŋraŋ koron som, to kanda mian biibi. Pa mungu amwit uruyom mi amso amdemeere kat yom. ⁵Uunu tina ta ankam ngar, mi anso pizin tojmatizij tana ma timuungu ma tima, bekana tiparaŋraŋ koron biibi tabe kesengeere i. Koron tana, niom kumbuk sua pa kek be kakam. Mi lelej be kakam koron biibi tana raama leleyom. Kokena kulul nomoyom kembei ta wal matan konjan i. Pa ina mbulu ambaijana som.

⁶Mi motoyom ingal sua ta ti: Tomtom ta so izarra namaana, nako itunu ikam kampejana biibi. Mi tomtom ta so ilulul namaana, inako ire kampejana som.^f ⁷Tana koron piizi sa ta tomtom tataja lenen iur pa be

^d 8:21 Ro 12:17+; Pil 4:8; 1Pe 2:12 ^e 8:24 2Kor 7:14 ^f 9:6 Tut 11:24, 22:9; Ro 12:8; Ga 6:7+

tikam, na tikam. Kokena kakam som, to timanman yom, mi tinok tinok mana kakam. Pa mbulu ta kembei na, Anutu leleene pa som. Ni leleene pizin wal ta tikamam koronj pizin tomtom raama lenen ambai. ⁸Mi Anutu, ni irao ikampe yom biibi pa koronj ta boozomen. Naso karao kat pa koronj ta munjaana men pa mazwaana ta boozomen, mi leyom koronj irao be kakam uraata ambaimbaijan matakija ta boozomen.⁸ ⁹Kembei sua ki Merere ta tibeede pataaja kek na iso:

Tomtom ambaijana, ni irairai koronj kini, mi ikamam pizin wal tau timbot joobo na.

Tomtom ta kembei, Anutu ko mataana ingalngal mbulu kini ndeengana ma alok.^h

¹⁰Anutu ta ikamam kini iweniwen pizin wal tau tiwaswaaza kini, mi ikamam kanda kini i, na ni itunu ko ikam koronj tiom tana ma ipet ma iwe biibi, mi ikam ma mbulu tiom ndeengana tana ipiyooto jonoono ambaimbaijan boozo.ⁱ ¹¹Ni ko ikam yom ma karao kat pa koronj ta munjaana men. Naso karao be kakam ulaaja biibi pizin tomtom pa mazwaana ta boozomen. Mi zin ko lenen ambai pa Anutu mi tipakuri pa ulaaja biibi tabe kesengeere mi amkam ma ila pizin i.^j

¹²Uraata ti, niom koso kakam be kembeeze pa Anutu mi ku'uulu wal kini potoman ta timbot joobo su Yudea na. Mi ko ikam ma wal boozomen lenen ambai pa Anutu mi tipakuri tomini.^k ¹³Mi niomombe kembeeze pa Anutu pa zaala ti, mi kesengeere ulaaja biibi ila pizin Yerusalem kan mi zin wal pakan, inako keswe kembei kuurla uruunu ambaijana ki Krisi mi koto kat. Tana tomtom ko tire mi tipakur Anutu piom. ¹⁴Pa zin ko tire kampejana biibi kat ki Anutu ta imbotmbot salakaala yom. Tana ko lenen piom ilip, mi matan ingalngal yom pa sunjana.

¹⁵Iti lelende ambai pa Anutu mi tapakuri! Pa ni ikampe iti mi ipomoozo iti pa koronj ndabokjana kat. Sombe toso pa, nako toso so sua i?

Paulus iporoukaala itunu pa sua ta wal pakan tinggal pini

10 ¹Ingi nio, Paulus itunj anso anpombol yom pa sua pakan. Pa nio ajute: Tomtom pakan tinggalngal sua pio ta kembei. Tiso: “To tana,ombe imbotmbot raama iti, na imototo mi izzo sua luumuana men. Mi so imbot molo, tona ipakur itunu mi ikamam sua kekejana piti.” Mi nio na, ankamam ngar pa mbulu ki Krisi ta ni ikototo itunu mi ikamam mbulu luumuana men pizin tomtom, tana irao anjur sua sa piom

⁸ 9:8 Tut 28:27; Pil 4:19 ^h 9:9 Mbo 112:9 ⁱ 9:10 Yesa 55:10; Hos 10:12; Mt 6:1+

^j 9:11 2Kor 8:2 ^k 9:12 2Kor 1:11, 4:15, 8:14

na som.¹ ² Ingi anjanroro yom be kuurpe mbulu tiom. Pa lelej be anma mi ankam sua kekejana piom som. Tamen zin wal ta tizzo niam amwwa raama Anutu mburaana som, mi niam tomtom sorok ki toono men na, kozo tire zin. Pa sombe ama, nako irao leleyam iwe ru, som amoto na som. Ko amkam sua kekejana pizin.^m ³ Injonoono, ingi niam ambotmbot su toono. Tamen amporrou kembei ta wal toono kan tikamam i som. ⁴ Pa mburu malmal kana ta Anutu ikam piam mi amporrou pa i, ina ki toono som. Mburu tana na, mboljana. Pa Anutu itunu mburaana ta imbotmbot raama. Uunu tina ta niam amrao be amreege siiri mboljan ki koyam koi bizin ma tisu len.ⁿ ⁵ Ingar mi sua pakaamjan boozomen kizin wal tau tipakurkur zitun, mi tizorzooro Anutu, mi tikamam be tipakaala zin tomtom pa ngar kini na, niam amrekreege ma iwe koron sorok. Mi amyaramraama ngar ta boozomen ma itoto Krisi ngar kini men.^o ⁶ Niam ingi amur motoyam mi amzza yom. Beso kelen la kaljoyam mi koto kat sua tiam, inako amur kadoono pa zorojana ta boozomen kizin wal tana.^p

⁷ Kere. Koron taiingi ipata piom be kakam ngar pa na som. Imbot mat. Zin wal ta tindemeere kembei zin men ta Krisi iur zin pa uraata na, irao tikam ngar mini. Pa niam tomini, Krisi iur yam pa uraata.^q ⁸ Injonoono, ingi anwit uruyam pa uraata ta amkamam i. Mi kon mian pa som. Pa Merere ta iur yam pa uraata tiam ti, beken ampombol urlajana tiom. Mi ni iur yam be ampasaana yom som.^r ⁹ Kokena niom koso ro pakan ta anbeede piom na, ina be ipamoto yom. Na som.

¹⁰ Nio ajute: Tomtom pakan tizzo pio ta kembei: “Sua ta ni ibeede se ro na, kekejana mi mataanaana. Mi so itunu imar, mi imbotmbot raama iti mi ikam sua piti, na tomtom tirepiili i ma tiso: ‘A, to tana, mburaana ingoi?’ ” ¹¹ Wal ta kembei, kozo tikam kat ngar. Pa sua ta ambot molo mi ambeede se ro mi ima na, sombe ama ma itijan tombotmbot, inako amkam ka mbulu raraate men tau.^s

Paulus iso ni zaana be ikam uraata isu Korin

¹² Wal pakan na, zin tirao kat! Niam amre zin na, tilip kat piam. Pa mbulu ta zin tikamam na, irao niam amkam na som. Niam na, koyam mian be amwit ituyam uruyam. Mi zin na, kan mian be tikam ta kembei som. Mi zitun tiur kin pa mbulu tabe tito. Tana tindemeere sorok ma tiso tikamam katkat mbulu. Wal tana kankaanan kat!^t

¹³ Injonoono, niam tomini niyam se pa uraata tiam. Mi irao amwit uruyam ma isala ma zaza na som. Kokena amolo Anutu sua kini. Tana

¹ 10:1 Mt 11:29; Ro 12:1; 1Kor 2:3 ^m 10:2 1Kor 4:21 ⁿ 10:4 1Kor 2:5; 2Kor 6:7; Ep 6:13+; 1Tim 1:18 ^o 10:5 1Kor 1:19 ^p 10:6 2Kor 2:9 ^q 10:7 1Kor 14:37 ^r 10:8 2Kor 13:10

^s 10:11 2Kor 13:2 ^t 10:12 2Kor 3:1, 5:12

ko niyam ise pa uraata ta ituyam amkam lela lele ta Anutu iur piam be amkam uraata su pa i. Lele tiam tana, niom Korin kombot lela tomini.^u ¹⁴Tabe mungu ama mi amsoyaara Anutu sua kini piom som, mi koozi amkam sua piom, so amolo uraata tiam ka kambasa. Mi som. Pa niam ta amuungu mi amsoyaara uruunu ambaijana ki Krisi piom.^v ¹⁵Mi irao niyam se pa wal pakan uraata kizin na som. Niyam se pa uraata ta ituyam amkamam pa lele ta Anutu iur piam be amkam uraata su pa i. Mi niom Korin na, kombot lela lele tiam. Tana niam amurla ta kembei: Urajana tiom ko izze ma imbol, mi uraata ta amkamam la mazwoyom na, ko izze ma imbol tomini.^w ¹⁶Mi ina ko iwe zaala piam be amsoyaara uruunu ambaijana isu lele pakan ta timbot ndemeene piom. Mi irao niyam se pa uraata ta tomtom toro ikam su lele kini na som.

¹⁷Sua ki Anutu iso ta kembei:

Kapakur koron toro sa pepe. Kapakur Merere itutamen.^x

¹⁸Pa bela Merere iwit tomtom sa uruunu, tona iti tuute: Merere leleene ambai pa uraata kini. Mi sombe tomtom sa iwit itunu uruunu, na tuute som: Uraata kini irao pa Anutu mataana, o som?^y

Paulus iswe zin ngojana pakamkaamjan

11 ¹Nio lelej be anjam mbulu kankaanajana ri. Parei, ko koyok pio mi anjam? ²Pa niom tina, anroogo yom kek be kewe tomtom tamen kusiini. Ni Krisi tau. Mi Anutu ipombol ngar tio be anporoukaala yom ma kewe Krisi lene kat. Tana lelej be mbulu tiom ta boozomen ingeeze, mi anur yom ma kala kini, kembei ta moori metet ta.^z ³Pa ingi mbulu tiom ingeeze men, mi kuur leleyom ma imap ma ila ki Krisi. Tamen anmoto: Kokena wal pakan tiyaaru ngar tiom ma kezem Krisi, kembei ta mungu mooto ipakaam Eba pa ngar kini.^a ⁴Pa wal pakan ta tima mi tizzoyaryaara sua toro piom. Sua ta tizzo pa Yesu i, ina ipa ndel pa sua ta niam amkam piom na. Mi Bubuana ta tizzo piom be kakami, ina tomini kembei Bubuana ta mungu kakami na som. Mi tizzoyaryaara uruunu ambaijana toro ta ipa ndel pa uruunu ambaijana ta kelej mi kakan la kek na. Tamen niom tina kakam zin ma leleyom ambai pizin. Mi kezem zin ma tikamam men!^b

⁵Zin ngojana pakan ta kere zin kembei zan bibip i, na nio agre itun kembei anbot ndemeene pizin som.^c ⁶Jonoono, nio kwoj suanoj

^u 10:13 Ro 12:3 ^v 10:14 1Kor 3:5 ^w 10:15 Ro 15:20 ^x 10:17 Yesa 65:16; Yer 9:24; 1Kor 1:31
^y 10:18 Tut 27:2; Ro 2:29; 1Kor 4:4+ ^z 11:2 Hos 2:19+; Ep 1:4, 5:26+; Kol 1:28; Tur 14:4

^a 11:3 Un 3:1+; 2Pe 3:17 ^b 11:4 1Kor 3:11; Ga 1:6+ ^c 11:5 1Kor 15:10; 2Kor 12:11;
 Ga 2:6

som. Mi ngar ki Anutu na, anbot mat pa. Mi ngar tana, ta answa piom pa zaala matakina booza kek.^d

⁷Niom kuute: Indeeje ta anzzoyaryaara uruunu ambainana ki Anutu piom na, ankototo itun mi anboobo pa leje kadoono sa som. Zaala tana, nio anto beken a anwit urlanana tiom ma ise ma imbol. Mi parei, ina ankam sanaana piom?^e ⁸Indeeje mazwaana tana, nio kembei ankem lupnana pakan ki Anutu koron kizin. Pa anbotmbot se pat ta zin tiuluulu yo pa i, mi anbesmbeze piom. ⁹Mi indeeje ta itinan tombotmbot mi anbot noobo na, ankam patanana sa piom som. Pa tonmatizin kiti pakan ta ki Masedonia na, timar mi tikam koron pakan pio beken a tiulu yo pa mboti tio. Tana mazwaana tana, nio ankam patanana sa piom som. Mi koozi mi kaimar tomini, nio ko irao ankam patanana sa piom na som.^f ¹⁰Nonono kat. Sua nonono ki Kisi ta imbot la leleje i! Mi ni ire yo mi anso ta kembei: Niom Akaia koyom na, tomtom tiom sa ko irao ikam yo ma anzem zaala ta antoto pa uraata tio i na som. Pa sombe antoto zaala tio tana pa uraata, na ikam yo ma nin se.^g ¹¹Parei, nio leleje piom som, tanata antoto zaala tio tingi? Anutu, ni iute: Nio anurur kat leleje piom. ¹²Tana mbulu ta antoto pa uraata tio i, nio ko anoknok men. Naso anpakaala zaala pizin wal ta tiwidit zitun urun na. Kokena anyok piom be ku'uulu yo, to tiso niam raraate kembei ta zin na.

Mbulu kizin ngonana pakamkaamnan

¹³Pa wal tana, zin ngonana pakamkaamnan! Tipakamkaam pa uraata kizin, mi tipatwen yam ngonana nonono ki Kisi.^h ¹⁴Mi iti tumurur pa mbulu kizin tana pepe. Pa Sadan itunu irao itoori mi ikam mat ka mbulu kembei ta zin anela ki Anutu.ⁱ ¹⁵Tana sombe mbesoono kini tomini tipatwen zin mbesoono ndeenjan ki Anutu, na iti tumurur pizin pepe. Mi kaimar na, wal tana kola tire kadoono pa uraata kizin tana.^j

Patanana ta Paulus ibadbaada, ta iswe i kembei ni ngonana nonono

¹⁶Ingi anso mini. Tomtom sa ire yo kembei tomtom kankananon pepe. Mi sombe kakam ngar ta kembei pio, na tongo. Kere yo kembei tomtom kankananon lak! Tana nio ra, kezem yo mi ankam mbulu kembei ta zin wal kankananan, mi anwit itun urun risa.^k ¹⁷Mi nio agute: Mbulu pakurnana ta ingi be ankam i, ina mbulu ki Merere som. Ina mbulu kembei ta zin wal kankananan tikamam. ¹⁸Mi tongo. Pa wal boozomen ta niomnan kombotmbot na, tikam kek. Tana nio tomini ko anto mbulu toono kana, mi anwit itun urun kembei ta zin na. ¹⁹Pa niom tina ko

^d 11:6 1Kor 1:17, 2:1,13; 2Kor 4:2, 5:11; Ep 3:4 ^e 11:7 1Kor 9:12+ ^f 11:9 ngo 20:33+; 2Kor 12:13; Pil 4:15+; 1Tes 2:9 ^g 11:10 1Kor 9:15 ^h 11:13 Mt 7:15+; ngo 20:29+; 2Kor 2:17; Tur 2:2 ⁱ 11:14 Ga 1:8 ^j 11:15 Pil 3:19 ^k 11:16 2Kor 12:6

karao kat pa ngar. Tanata leleyom ambai pizin wal kankaanajan, mi kezem zin ma tikamam mbulu kizin kankaanajana! ²⁰ Mi tina men som. Pa sombe tomtom sa ikoto yom, mi ikam yom ma kewe kembei mbesoonjo kini, som iyo koronj tiom ma imap, som iyaaru yom pa pakaamjana kini, som ipakurkur itunu, som ipamianj yom biibi, na koyok men pini, mi kezemi ma ikamam. ²¹ Wal tana tilip kat piam! Tana niam ra, koyam mianj pizin. Paso amrao amkam mbulu kembei ta zin na som.

Inggi be anseenge sua tio kankaanajana. Pa tomtom pakan kan mianj som, mi tiwidit zitun urun. Tana nio tomini ko korj mianj som, mi anjwit itunj urun.^l

²² Parei, wal tana Iburu? Nio tomini Iburu. Mi zin wal ki Israel? Na nio tomini tomtom ki Israel. Mi zin poponjana ki Abaraam? Na nio tomini.^m

²³ Mi zin mbesoonjo ki Krisi? Na nio tomini mbesoonjo kini. Mi anjlip pizin. (Nio anjute: Inggi anjzso sua kankaanajana kat. Mi tongol!)

Nio na, anjbelmbel uraata ma anjlip pizin. Mi tomtom tizebzeebe yo lela ruumu sanaana pa mazwaana boozo kat ma anjlip pa wal tana. Tibalis yo pa re pa piizi sa kek. Mi mazwaana ta boozomen anjbotmbot la zaaba kwoono.ⁿ

²⁴ Zin peeze kan kizin Yuda tiso ma tikam re tuunu mi tibalis yo pa lamata kek. Mi lwoono tatana ta tibalis yo na, tibalis yo pa tomoota lamoro mata mi panj.^o ²⁵ Mi zin Rom kan tikam teene mi tibalis yo pa tel kek. Lwoono ta na, tomtom tipun yo pa pat. Mi lwoono tel, woongo imon pio. Mi lwoono ta, ta woongo imon pio na, anjbot la mozo lukutuunu pa mbenj ta, aigule ta.^p

²⁶ Mazwaana boozomen ta anjwwa na, anjbotmbot raama patajana mi anso: “Inggi ko anjmeete ta ti.” Pa wo ikamam be isur yo. Mi zin kuumbujan, mi wal tio ta Yuda i, mi zin wal ta Yuda somjan i, tikamam be tipun yo ma anjmeete. Nio sombe anjbot lela kar bibip, som anjwwa pa lele bilimjan, som anjam woongo mi anko pa tai biibi, na anjbotmbot la patajana. Mi zin wal ta tipakamkaam kembei zin tonmatizinj ki Krisi na, tikamam patajana biibi pio tomini.^q ²⁷ Nio anjbelmbel uraata ma ninj isaana kat. Mi mbenj boozomen na, anjenne kat som. Mi anjbotmbot raama petel yo mi miri yo. Mazwaana boozomen korj kini sa som, mi anjbot noobo kat. Mi ninj tekteege paso, lej mburu be anjeebe yo pa i som.^r

²⁸ Patajana boozomen tana, ki kulinj men. Mi koronj toro ta ikamam patajana pio tomini. Pa aigule ta boozomen anjamam ngar biibi pa lupjana ta boozomen ki Anutu mi koponj rru pizin.^s ²⁹ Sombe tomtom sa

^l 11:21 2Kor 10:10 ^m 11:22 Igo 22:3; Ro 11:1; Pil 3:4+ ⁿ 11:23 Igo 16:23; 1Kor 4:9+; 2Kor 1:10, 4:11, 6:4+ ^o 11:24 Lo 25:3 ^p 11:25 Igo 14:19, 16:22, 27:41; 1Tes 2:2
^q 11:26 Igo 9:23, 13:50, 20:3,10+ ^r 11:27 Igo 20:31; 2Kor 6:5 ^s 11:28 Igo 20:18+

urlañana kini imbol som, na ikam yo ma nio tomini anyamaana kembei mburoŋ imap. Mi sombe tiwat tomtom sa ma itop pa sanaana, na ikam ma leleŋ ibayou kat.^t

³⁰Nio, sombe aŋwit ituŋ uruŋ, na leleŋ be aŋso men pa koron ta iswe kembei nio mburoŋ biibi som.^u ³¹Anutu ta Merere Yesu Krisi Tamaana na, iti ko tapakur zaana ma alok. Mi ni iute: Sua tio ti pakaamjana som.^v

³²Mi indeeŋe ta aŋbot kar biibi Damaskus na, biibi ta king Aretas iuri be imboro kar tana, ni iur menderjan pakan be timenderkaala zaala kwoono. Mi iso pizin beso tire yo, to tikis yo. ³³Tamen waen bizin pakan tiur yo sula tiigi, mi titu yo ma aŋsula pa miiri kwoono ta imbot la kar tana ka siiri. Tabe biibi tana ikam yo som.^w

Paulus iso pa miuŋana kini

12 ¹Iŋonoono, mbulu ki tiwidit itundu urundu na, nio aŋre kembei iuluulu iti som. Tamen leŋ zaala toro sa som. Tana ko aŋseenge sua tio, mi aŋso pa mazwaana pakan ta Merere ikam yo ma aŋkeenetondo, mi iswe koron pakan pio. ²Nio aŋute tomtom ta ki Krisi.^x Ndaama laamuru mi paŋ ta ila kek na, Anutu iwiti ma isala pa saamba ta kor a kat. Mi nio aŋute som. Tomtom tina itunu isala kat ma ire, som ikeenetondo men. Anutu itutamen ta iute. ³⁻⁴Tana tomtom tina, Anutu iwiti ma isala pa kar kini ndabokjana kat. (Mi aŋso mini. Aŋute som. Ni itunu isala kat ma ire, som ikeenetondo men. Anutu itutamen ta iute.) Mi indeeŋe ni imbotmbot tina na, ileŋ koron pakan. Koron tana, sombe totoombo be toso sua pa, nako tarao som. Mi tomini kan ŋgalsekinana. Tomtom toono kana sa irao iso na som. ⁵Tomtom ta mbulu tana ipet pini na, nio ko aŋwit uruunu. Mi sombe aŋwit ituŋ uruŋ, na leleŋ be aŋso men pa koron ta iswe kembei nio mburoŋ biibi som.^y ⁶Mi sombe aŋwit ituŋ uruŋ pa mbulu pakan ta kembei, nako aŋkam mbulu kankaanajana som, mi aŋso sua ŋonoono men. Tamen leleŋ be aŋkam ta kembei som. Kokena tomtom sa ipakur yo sorok. Leleŋ be tomtom tire mbulu tio, mi tileŋ sua tio. Naso tikilaala yo: Nio tomtom pareiŋon?^z

Sombe itundu mburanda biibi som, na irao teswe kat Anutu mburaana

⁷Tana Anutu, ni izzwe koron ndabokbokjan booŋo kat pio. Tamen ni leleene be aŋpakur ituŋ pa koron ta ni izzwe mar tio pepe. Tanata izem Sadan ma ipasansaana yo pa patanjana ta, ta ki kuliŋ i. Patanjana tana ipunun yo, mi iŋgalŋgal yo kembei ta ŋgezuzu.^a ⁸Koron tana, nio

^t 11:29 Ro 14:1; 1Kor 9:22 ^u 11:30 2Kor 12:5,9+ ^v 11:31 Ro 1:9+; 2Kor 1:23

^w 11:33 Iŋgo 9:23+ ^x 12:2 Iŋgi Paulus iso pa itunu. Mi leleene be ipaata kat itunu zaana som. Kokena ikam pakurjana biibi mete. Tanata iur sua kembei miuŋana kini ipet pa tomtom toro. ^y 12:5 2Kor 11:30 ^z 12:6 2Kor 10:8, 11:16 ^a 12:7 Lu 13:16; Ga 4:13+

an̄suŋ Merere pa tel be itatke pio. ⁹Tamen ni iso pio ta kembei: “Som. Muŋaiŋana tio, ina irao pu. Nu ru sokorei toro? Pa sombe tomtom sa itunu mburaana biibi som, tona ni iswe kat nio mburoŋ.” Tana nio sombe mburoŋ biibi som, na niŋ se mi leleŋ ambai kat. Pa mazwaana ta kembei na, Kriŋi mburaana ta imbotmbot salakaala yo.^b ¹⁰Tana nio sombe ituŋ mburoŋ irao som, mi sombe tomtom tipamian̄ yo, mi tiseeze motoŋ, mi tikamam patan̄ana pio pa Kriŋi zaana, na leleŋ ambai men. Pa sombe ituŋ mburoŋ biibi som, tona Kriŋi ipombol yo ma an̄bol kat.^c

Paulus ikam ŋgar boozo pizin Korin

¹¹Wei, o niom tina kakam yo ma an̄kam mbulu kankaan̄ana kek. Kozobe niom kiwit uruŋ, so indeeŋe. Mi in̄gi som. Ŋonoono, tomtom pakan tire yo kembei nio sorokŋoŋ. Ambai. Mi mbulu tio sa imbot ndemeene pa mbulu kizin ŋgoŋana ta kere zin kembei zin zan̄an kat i som.^d ¹²Mbulu ki ŋgoŋana ŋonoono ki Kriŋi, ta an̄swe ma kere kek. Pa Anutu ipombol yo ma an̄mender mbol̄ana mi an̄baada patan̄ana. Mi an̄kam mos pakan, mi uraata ta bibip mi mburan̄an na ila mazwoyom.^e ¹³Lak, an̄kam ŋoobo so mbulu i piom? Mbulu tamen ŋonoono, ta an̄kam piom ma ipa ndel pa lup̄ana pakan ki Anutu. Ina nio an̄boobo yom pa leŋ kadoono som. Paso, leleŋ be an̄kam patan̄ana piom som. O niom, kumuŋai yo, mi motoyom mbiriizikaala sanaana tio biibi tana!^f

¹⁴In̄gi pai tio tabe iwe tel pa i be an̄ma an̄re yom. Mi irao an̄kam patan̄ana sa piom na som. Pa leleŋ be an̄kam koron̄ tiom som. Nio leleŋ be kuur leleyom pio. Kere. Pikin taman ma nan bizin timbotmbot se ki lutun bizin? Som. Pikin timbotmbot se ki taman ma nan bizin.^g ¹⁵Tana nio sombe leleŋ imet mi an̄zem ituŋ ramaki koron̄ tio ta boozomen be an̄uulu yom, na leleŋ ambai pa men. Mi parei? Ko mbulu tio ta an̄jurur kat leleŋ piom ikam yom ma kuur leleyom pio som?^h

¹⁶Tana nio leleŋ be an̄kam patan̄ana piom som. Tanata an̄boobo pa leŋ kadoono som. Ambai. Sua tana irao.

Mi nio an̄ute: Tomtom pakan tizzo pio ta kembei: “To taa, ni ŋgar kini biibi. Imar mi ipakaam ti, mi iwatke le koron̄ kiti pakan, mi ikam ma ila a.” ¹⁷Mi sua kizin tana, nio an̄kankaana pa. Zin wal ta an̄go zin ma tima na, tiwe zaala pio be an̄watke leŋ koron̄ be parei? ¹⁸Ŋonoono, nio an̄pombol Titus mi an̄so pini be ima. Mi an̄go toŋmatizin̄ kiti toro ma igaabi. Mi parei? Titus ipakaam yom, mi iwatke le koron̄ tiom? Na niom kuute: Ni irao ikam mbulu sa ta kembei na som. Mi niamru Titus, ŋgar tiam mi mbulu tiam tamen tau.ⁱ

^b 12:9 2Kor 11:30; Pil 4:11+; 1Pe 4:14 ^c 12:10 Ro 5:3; 2Kor 7:4, 13:4 ^d 12:11 2Kor 11:5

^e 12:12 Ro 15:19 ^f 12:13 Mk 16:17+; 2Kor 11:9 ^g 12:14 2Kor 13:1 ^h 12:15 Pil 2:17;

1Tes 2:8 ⁱ 12:18 2Kor 8:6, 8:16+

Mbulu pakan kizin Korin ta Paulus leleene be ire som

¹⁹Kokena niom koso sua tiam ta boozomen ti, amkam bekena amporoukaala ituyam pa. Na som. Iŋgar tiam kembena som. Pa niam amsekap la ki Krisi mi sua tiam ti, Anutu ire yam mi amso. O niom, leleyam piom ilip. Tana mbulu tiam ta boozomen amkam bekena amuulu yom mi ampombol yom. ²⁰Tamen iŋgi aŋmoto: Kokena aŋma mi aŋre mbulu tiom ma irao leleŋ som, to aŋkam mbulu ta irao pa niom leleyom som tomini.^j Pa aŋmoto. Sombe aŋma, inako aŋre niom kakamam mbulu ta kembei: Iŋorji imbot la mazwoyom, mi kakamam kaisiigi pa ituyom iŋgar tiom men, keteyom malmal, kurru zaala be ituyom zoyom iwe biibi mi kokoto waeyom bizin pakan, kaŋgalŋgal sua, kininin kao, kapakurkur ituyom, mi kakamam mbulu ta irekrege lupŋana tiom.^k ²¹Mi aŋmoto koron toro tomini: Kokena aŋma mini mi aŋre yom kuurpe mbulu tiom som, to Anutu ikam ma koŋ miaŋ mini pa mbulu tiom. Mi ko leleŋ ipata, mi aŋtaŋ pa wal boozomen ta tikam sanaana mi tiurpe mbulu kizin zen na. Iŋgi aŋso pizin wal tau tirao be tiyaraama zitun som, mi tikamam mbulu ki kulin ta iŋgeeze som, mi mbulu ki me ma nge.^l

Paulus iso pizin Korin be titiiri zitun. Mbulu kizin iswe kembei tiurla, som som?

13 ¹Iŋgi pai tio ta iwe tel pa i be aŋma aŋlou yom. Sua ki Merere iso ta kembei:

Bela tomtom ru, som tel tipombol sua, to sua tana imbol mi tomtom tikilaala kembei sua ŋonoono.^m

²Mi niom kuute: Indeeŋe mazwaana ta iwe ru pa ta itiŋan tombotmbot na, aŋso piom be kere pa mbulu tiom. Mi iŋgi aŋbot molo mi aŋso piom mini. Tana nio sombe aŋmiili mini ma aŋma, mi sombe aŋre zin wal ta muŋgu tikam sanaana na tiurpe mbulu kizin zen, nako irao aŋleele zin na som. Mi zin men som. Wal pakan ta buri tikamam sanaana na tomini, ko irao aŋleele zin na som. ³Tana kere yom. Pa iŋgar tiom imbol be kere kilalan mburaanaŋana sa ta iswe kembei nio aŋwe Krisi kwoono mi aŋzzo sua kini, tana niom ko kere. Tamen Krisi mburaana imbotmbot molo piom som. Ni ikamam uraata mburaanaŋana la mazwoyom. Mi niom kikilaala som. ⁴Iŋonoono, indeeŋe Krisi imeete sala ke pambaaraŋana na, tomtom tire i kembei mburaana biibi som. Tamen Anutu mburaana ipei i ma imaŋga mini, mi koozi ni imbotmbot. Mi ina

^j 12:20 Paulus ikam iŋgar ta kembei: Sombe zin Korin tiurpe mbulu kizin som, na ni ko iyaamba zin mi ikam sua mbolŋana pizin. Tamen leleene be ikam mbulu ta kembei som.

^k 12:20 1Kor 4:21; 2Kor 10:2, 13:2,10 ^l 12:21 2Kor 13:2 ^m 13:1 Lo 17:6

raraate men piam. Niam mburoyam biibi som. Tamen amsekap la ki Krisi, mi ni imbotmbot raama yam. Mi Anutu mburaana ta ipombolmbol yam ma amkamam uraata be amuulu yom.ⁿ

⁵Kitiiri su pa ituyom. Mbulu tiom iswe kembei niom leynom urlañana, som som? Mi karao be kikilaala kembei Krisi imbotmbot la leleyom, som som? Kokena kendemeere sorok kembei kuurla, mi kuurla som ma ingi. ⁶Mi niam amdemeere ta kembei: Sombe kitiiri yam, nako kikilaala kembei niam ŋgoñana ŋonoono ki Krisi. ⁷Ingi amzunzun Anutu be ipombol yom. Kokena kakam sanaana. Pa leleyam be kakam kat mbulu. Mi sombe tomtom tire yam kembei ŋgoñana ŋonoono, som ŋgoñana ŋonoono som, ina koron sorok. Mi niom sombe kakam kat mbulu, nako leleyam ambai. ⁸Pa niam amrao amzooro sua ŋonoono na som. Ingi ambot be ampombol. ⁹Tana sombe tomtom tire yam kembei mburoyam biibi som, ina ambai. Mi niom bela kemender mbolñana. Naso leleyam ndabok. Mi sunñana ta amkamam piom i, ina ta kembei: Urlañana tiom ramaki mbulu tiom ambaiñana ko izze izze ma iwe biibi.

¹⁰Sua tio ti, ingi aŋbot molo mi aŋbeede piom. Pa leleŋ be aŋma mi aŋkam sua kekeñana piom pepe. Ŋonoono, Merere iur yo pa uraata tio ti. Tana aŋrao be aŋkam sua kekeñana piom. Tamen leleŋ be aŋkam ta kembei som. Pa Merere iur yo be aŋpasaana zin tomtom som. Ni iur yo be aŋpombol zin.^o

¹¹O niom toŋmatiziŋ tio, ingi be aŋposop sua tio. Tana aŋso aŋpombol yom ta boozomen be leleyom ambai, kuurpe mbulu tiom ma ambai, kaparpombol yom, kulup leleyom ma iwe tamen, mi kombot la mbulu luumuñana men. Mi Anutu ta iur leleene piti mi imborro iti ma tombot ambai na, ni ko imbot raama yom.^p

¹²Leleyom ambai par piom mi kaparteege nomoyom. Pa ina mbulu kizin wal ki Anutu.^q

¹³Anutu wal kini potomñan ta timbot lele ti na, tikam aigule kizin piom.

¹⁴Merere Yesu Krisi ko ikampe yom, mi Anutu iur leleene piom, mi Bubunana Potomñana ilup yom ma kewe tamen. Ŋonoono.

ⁿ 13:4 Ro 6:4; Pil 2:7+; 1Pe 3:18 ^o 13:10 1Kor 4:21; 2Kor 2:3, 10:2,8 ^p 13:11 Ro 15:33; Pil 2:12, 3:1; 1Tes 5:16 ^q 13:12 Ro 16:16